

מסורת הש"ס

- א. ירושלמי שבת יח,א. ירושלמי פסחים יא, אכל הסוגיא.
- ב. משנת שבת ח,א. (בבלי שבת עז,א) בבלי עירובין כט,ב.
- ג. ראה בבלי פסחים כה,ב. גיר לח,א.
- ד. תוספתא שבת ח,י.
- ה. ירושלמי ברכות א,ה.

גדרות

בפיסקין בכתיב: **בפריסקין**. **כלום** – ולא שישתכר בהורגיא: **כלום אמרו אלא שישמה לא שישתכר**. **לא כדי שישמה ולא שישתכר** בכתיב: **לא כדי שישתכר**.

לשון

מזיגה – משמשת בימינו לתיאור זיקקה של משקה מבקבוק או קנקן כוס. ואלים בלשון המשנה, השרש יזוג משמע ערבב הוין במים לרודן שיהיה, כפי שהיה הוה באותם ימים (אם כי יש מקומות במשנה ובתלמוד בהם לשון מזיגה מלמדת שמשמעות כלית של זיקוק הוין לוס). השרש יזוג משמע מצר במקרא פגע אחת בבלו ויצא יסור הפני: שיר השירים ז, ה, ואלים מצר יותה השרש יעקד, והנחה לו בגבל ובמשמעות (ויאשיהו חיל למדון שכירי שיערוהו ה, כב, וכן 'ושלשין צבלי מִסְתַּבְּרִי' תהלים קב, פ. הצורך למוזג את הוין במים נבע מתחלת אלכוהול בנחה והחשש שגורם לשכרות הפגעה בבריאות (ירושלמי, שבת ח,א). למוזגה היו שיעוריה מחילה שונים.

קילור – מקורה של המלה הוא ביוונית ἀλάττω (אלאטו) שפירושה 'ירבע', והיא מידת כח של נוזל שנהנה בזמנם ומידתו קרוב הלוג (רביעית) ויש שאסור שיעורו מעט פחות, 5/16 של הלוג.

בכרן אחד – ירדן הוא אחד וחיובר דברים בחוט או במשחה זה עם זה ומענייה הוא קריאת דבר בבת אחת או בזה אחר זה ללא הפסק.

החיים

רביעית – רביעית היא רביעית הלוג, מידת חפץ מצויה מאד, המשמשת בכביס כמזה וכמה מידות של נוזלים. שיעורה של הרביעית במידות ימנו קשור במחלוקתם של פוסקים רבים שהגיע מנקודות מוצא שונות. לתוצאות שונות ענין זה. ואלים השעורים עיב בין 80 – 150 סמיק.

נלמוד את שיעור הסתום (שאינו מפורש) בענין העברת הקופות שכבת מן השיעור המפורש הנוכר בברייתא בענין תרומת הלשכה. דתניא (ששנויה ברייתא): בשלש קופות של (שכל אחת מכילה) שלש שלש סאין, שהן תשעה סאין, שהן כסף הכל עשרים ושבע סאין שלוש התרומות בשנה, תורמין את הלשכה, וכתוב עליהן ב"ית גימיל. ובאותה ברייתא הביטוי: מפני מה כתוב עליהן אלף ב"ית גימיל? – לומר באזו מהן מונחת התרומה שנותרה קודם, וכך היא מסתפק דובר הלשכה מן שקלי הקופה הראשונה שכתוב עליה א' לצרכי המקדש שלהם השקלים מועדים קודם לשקלי השניה שכתוב עליה ב', ומן השניה קודם לשלישית שכתוב עליה ג'. ומתוך דברי הברייתא הללו המפורשת את שיעור הקופה הראשונה שכתוב עליה א' לצרכי המקדש, מביאים כי תמן תנינן (שם) במשנת במסכת שבת (פ"ח מ"א שנינו): המוציא יין חי בשבת מרשות לרשות, שיעורו להתחייב עליו משום הוצאה הוא כדי מציגת הכוס, כלומר, שיהא זו שיעור שאם ימזגוהו במים כדי להכשירו לשתיה יתמלא הכוס. ובענין זה ר' זעירא אשאל את ר' יאשיה: כמה הוא שיעורין כלי הכוס בה עוסקה המשנה? אמר לו: נלמדו את שיעור הכוס הסתום (שלא תפרש כאן) מן השיעור המפורש בענין אחד. דתני (ששנוה) ר' חייא ארבע כוסות שאמרו חכמים שחייב אדם בהם בלא הפסח ישנן, כלומר, שיעורן ביחד הוא רביעית של יין בין האיטלקי. שכן שיעור כל כוס צריך שיהא רביעית הלוג, וכיון שחם המזיגה של המים בין חי אפסרה בשתייה הוצאה הוא שלוש מידות מים לאחת של יין, הרי שיעורו היין הכולל ארבע כוסות הוא ארבע רביעיות הרביעית ובסך הכל – רביעית. אמר ר' יוסי: ר' אבין משום (בשם) ר' יוחנן:

שיתת המשנה במסכת שבת בענין שיעור שכבת, שיטת ר' יהודה היא, דתני (ששנויה ברייתא) בענין הוצאת שבת: המוציא מים בשבת מרשות לרשות, שיעורם להתחייב הוא כדי גמיע (גמיעה), כדי שיהיה אפסרה לגמיע אותם בבת אחת. ר' יהודה אומר: כדי לשוף (ששפץ ולפרוח) בהן את הקילור (תחבושת לעין). יין שיעורו כדי גמיע. ר' יהודה אומר: כדי מציגת הכוס. ושואלים: מוזג בכמה? מה שיעור המזיגה הוא? ומעירים: נשמענייה מן הדא (נלמדו זאת מן) כמה ששינו: מים שיעורם לענין הוצאה הוא כדי גמיע. ר' יהודה אומר: כדי לשוף בהן את הקילור. יין כדי גמיע. ר' יהודה אומר: כדי מציגת הכוס. ומתוך שאמרנו ששיעור היין לענין הוצאה הוא כדי מציגת (רבע רביעית הלוג יין הנמזגת בשלש רבעי הרביעית מים), הדא אמרה (זאת אומרת) המזיגה כזו, שיעורו לענין הוצאה הוא כדי מציגת הלוג. ובענין ארבע כוסות של פסח, שואלים: כמה הוא שיעורין של כוס? ר' אבין אומר: כמידת נפה הנקראת טיטרטון ועוד רביעי. כמדת נפה הנקראת טיטרטון ועוד רביעי.

וכיון שעוסקים בענין ארבע כוסות, שואלים: מהו לשתותן בכרך אחד? האם אפשר לשתות את ארבע הכוסות הללו בבת אחת, או צריך להפסיק ביניהם? ואומרים: בדאמר (ממה שאמר) ר' מנא שאמר ר' יוסי: סדר הלל הנאמר בליל פסח, אם שמענו בבית הכנסת מפי שלח הציבור – יצא ידי חובת אמירת הלל בלילה זה, ושוב אינו צריך לאומרו בביתו, הדא אמרה (זאת אומרת) שאם שתאן בכרך אחד – יצא. שאף שרגיל היהו מפקיין בין הכוסות באמירת הלל, שחלק ממנו נאמר קודם הסעודה והאחר בין הכוסות השלישית לרביעית, כיון שכבר יצא ידי חובת אמירתו בבית הכנסת ושוב אינו אומר בסיעודה, נמצא כי הוא שותה את ארבעת הכוסות בלא הפסקה. ועוד שאלו: מהו לשתותן בפיסקין? האם אפשר לשתות אותם מעט מעט, ולא את כל הרביעית בבת אחת? ומשיבים: כלום שאמרנו חכמים שישתכר את ארבעת הכוסות האם לא תקנו שיעורם כך רק כדי שישתה אותם ולא שישתכר כתוצאה משתייתן, ולכן אם שתה בפיסקין (בהפסקות), אף הוא עושה בכך את צדן חכמים שאינו משתכר, ואינו חייב לשתות בבת אחת.

חיבוב מצוה, צריך למועז דרך שביעה, משאין כן בהפסק. **כדי שישתה לא שישתכר** – בן שלישית להביעית לא ישתה, למה – כדי שלא ישתכר. אם שתה בפוסקין אף הוא אינו משתכר.

נלמד סתום מן המפורש – דבמתניתין תנן בקופות של שלש שלש סאין היו תורמין, הוא הדין קופות דמפנין – בשל שלש סאין איירי. **תני בשלש קופות וכו'** – על אותן קופות שתורמו בהן בראשונה בהן הלשכה קאי. וכדפרישית במתניתין, וקאמר שהן היו של תשע סאין כל אחת, ומתן היו תורמין שלש פעמים שלש קופות של שלש שלש סאין כל אחת, **לומר לסתפק וכו'** – כדפרישית במתניתין. **תמן תנינן** – בשבת פרק "המוציא יין" כמה הוא שיעורין של כוסות כוס הנזכר במתניתין כמה שיעורו. **כוס רביעית של יין האיטלקי** – דלכל כוס סגי ברובע רביעית יין כדי שיימזגו ויעמדו לרביעית, וכל חמרא אל דרי על [ודן] תלת מיא – לא חמרא. הוא הדין כוס דמתניתין בכוס של רובע רביעית איירי. **מוזג בכמה** – יחא חייב, מי בעינן רביעית שלם אי סגי בכדי גמיעה (בפחות מזה). **מים רבי יהודה כדי מציגת הכוס** – והיינו שלשה חלקי רביעית. הכי נמי במוזג – שיעורו בכדי גמיעה. (אמר הממיה: במסכת שבת כתב הבעל קרבן "המוציא יין" הדא אמרה הוה לך מציגת מזה. והכי פירושו: כדרך בני אדם למוזג, והיינו רביעית שלם. אם דיא סלקא דעתך בפחות מאיטלקי, במה נשער כוס של פחות מרובע רביעית, שהיו אם ימזגו עם מים יהיה לו שיעור חשוב. אלא ודאי דרביעית שלם בעינן). **כמה הוא שיעורין של כוסות** – אנו שאין ידוע לנו שיעורו של רביעית מאיטלקי, במה נשער כוס של פסח. **טיטרטון רביעי** – מדה ששמה ש"טרטון", כולה ועוד רביעית הוצאה תוסף עליה, ותמצא רביעית של הוצאה שלם. **מהו לשתותן** – כל הארבע כוסות בכרך אחד, בזה אחר זה. והכי הפסק ביניהם. **הבלל של לילי פסחים**, אם שמעה בבית הכנסת. שכן היה מנהגם, לומר הלל בלילי פסחים בבית הכנסת זכר למקדש, שאמרו הלל בעת עשיית הפסח בבית

המדרש. וקאמר רבי יוסי: אם כוון לבו לצאת בקריאת זו – יצא, ואינו צריך לאומרו עוד בביתו. **הדא אמרה** – זאת אומרת שאם שתאן בבת אחת יצא. שהרי אין דבר מפקיין בין שליש לרביעי. **מהו לשתותן מופסיקין** – פירושו: מהו שיהא מותר להפסיק בשתיית כוס אחד כמה פעמים. הכי גרסין: כלום אמרו שישתה לא שישתכר. אם שותה הוא מופסיקין אף הוא אינו משתכר – אבל אם ישתה כפעם אחת – דוקא הוא משתכר, דין מגרונו שבע.

המדרש. וקאמר רבי יוסי: אם כוון לבו לצאת בקריאת זו – יצא, ואינו צריך לאומרו עוד בביתו. **הדא אמרה** – זאת אומרת שאם שתאן בבת אחת יצא. שהרי אין דבר מפקיין בין שליש לרביעי. **מהו לשתותן מופסיקין** – פירושו: מהו שיהא מותר להפסיק בשתיית כוס אחד כמה פעמים. הכי גרסין: כלום אמרו שישתה לא שישתכר. אם שותה הוא מופסיקין אף הוא אינו משתכר – אבל אם ישתה כפעם אחת – דוקא הוא משתכר, דין מגרונו שבע.

תקליף הדתין

סתום – קופות דתמן. **מן המפורש** – קופות הדא, מפורש מה של שלשה סאין. **דתני שלש קופות וכו'** שהן עשירין ושבעה סאין – מפרש כמה עולה סתום כל השלשה פרקים, לאורויי שכל הסתום צריך למוזג על קרבנות. וקודם שיוגמר אינם שואים לשקול או להחזיר לשירים לרבי מאיר. **ולמה כתוב א"ב** – על השלש קופות. **אין מסתפק** – אנו גומר סיפוקו. **קודם שלישית** – ומשלישית גומר כל אשר בה ואחר כך חוזר לשניה ולראשונה לקלמן. **תמן תנינן** – שבת ע"ו. **המוציא יין כו'** – מייית לה אידי דמפרש להני תומינים מהמפורשים. **של כוס** – דתמן. **שאמרו** – בליל פסח. **אחד חי ואחד מוזג גרסתן** – והכי אמר בבבלי פסחים (דף קח,ב), וטעמה דבציור מרביעית לא חשיב שתייה. הכי גרסין: **כמה שיעורין של כוסות** – אידי דמזכיר כוסות דפסח, מהדר לפרושי סוגיא דכוסות. **טורטין** – שם מדה ידועה להם, שהיא מחוקת רביעית. **בכרך אחד** – בלא הפסק ביניהם, אלא שתאן רצופין. אי בעינן דוקא הפסק שיהא ניכר ארבעתן, כיון שתקנום נגד ארבע גאולות או לא. **יצא** – אם שמע בבית הכנסת הלל בליל פסח – אין צריך לומר בביתו, ואין דבר מפקיין בין כוס שלישית לרביעית, ושותאן רצופין, ויצא. **בפוסקין** – לשון הפסק. גירסת הגאונים: "בפסיקין" (כמו בבבא בתרא). "בפיסקין" – ארחי, והוא לשון חצי בהפסק מועט בשתיית הכוס. ומשום דאמרינן (סוכה טז,ב) כי שבע איניש חמרא מגרוניא שבע, על ידי שותיהו בליגמות סתות וגרון מלא הוא משיבע, ולא על ידי שתיית מרובה, שמכניס יין הרבה במעיו על ידי לגימות דקות. ואינו כאוכלין ששבעו שלהם בא ממילוי כוס. ואכסא דברכתא, משום תקנת חכמים רק שישתה רצו שלא ישתכר. כדאמר בבבלי פסחים ירושלמי (רמב"ם ספר זמנים הלכות חמץ ומצה פ"ז ה"ט. שריע אריח תעב. ט).

עומים נוספים – כנגד ארבע כוסות שאמרו בפרשה, כנגד ארבע מלכות. כנגד ארבע כוסות של פורענות שאמרו לאומת. ובנגד ארבע כוסות נחמה שאמרו לישראל: **זי מנת חלקך וכוסי**. **של יין באיטלקי** – בכמה מקומות למדנו שיש הן מובחר וחרף יותר משאר יינות. והרמיה פירש כי "איטלקי" אינו תואר לין אלא ללוג. כלומר, מדובר כאן במדת לוג גדולה יותר, לא המדה הקטנה (ההדברית) אלא המדה הגדולה.

אורח ההלכה – המוציא יין כדי מציגת הכוס – שיעור היין (הלח) לענין הוצאה מרשות לרשות בשבת הוא, כיו מציגת כוס של ברבה, שהוא הובע רביעית הלוג. כימיה במסכת שבת. (רמב"ם ספר זמנים הלכות שבת פ"ח ה"ב).

ארבע כוסות שאמרו ישנן רביעית – שיעור כל כוס מארבעת כוסות היין שצריך אדם לשתות בליל פסח צריך שיהיה רביעית הלוג לאחר מציגתו במים (אם רצה השותה למוזג). כרי חייא. (רמב"ם ספר זמנים הלכות חמץ ומצה פ"ז ה"ט. שריע אריח תעב. ט).



מהו לצאת בין של שביעית - כיון דלא קרינן ביה "לכס" וקא סלקא דעתך דארבע כוסות בעינן ל'לכס' כמו מצה, וכי הכי דאין יוצאין במצה - כן אין יוצאין בארבע כוסות, או לא. **בקונדיטין** - יין שיש בו בשמים. **מהו לצאת מזוגין** -

מהו לצאת בין של שביעית? תני רב אושעיא: יוצאין בין של שביעית. מהו לצאת בקונדיטין? מדתני בר קפרא. קונדיטין פניין - הָדָא אַמְרָה: יוצאין בין קונדיטין. מהו לצאת בין מזוגין? מדתני רב תימא: 'אָרְבַּעָה כּוֹסוֹת שְׁאֵמְרוּ יוֹצֵאִין בְּהֵן בֵּין חַיִּין וּבֵין מְזוּגִין, וּבְלַבְדֵּי שִׁיְהָא בְּהֵן טַעַם וּמְרָאָה יִין. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: מְצוּהָ לְצַאֵת בֵּינָן אֲדוּם, שְׁנֶאָמַר: "אַל תֵּרָא יִין כִּי יְתַאָדָם כִּי יָתֵן בְּכּוֹס עֵינּוּ" וְגו'. תַּאֲנִי: מְבוּשֶׁל כְּמִתּוּבֶל. וְיָהוּ לְצַאֵת בֵּינָן מְבוּשֶׁל? אָמַר רַבִּי יוֹנָה: יוֹצֵאִין בֵּינָן מְבוּשֶׁל. רַבִּי יוֹנָה לְטַעֲמֵיהּ, דְרַבִּי יוֹנָה פֵּד הָנִיחַ שְׂתֵי אָרְבַּע פְּסִי דְפִסְתָּא הָנִיחַ חֲזִיק רִישָׁא עַד תַּגָּא. "חִמְיִתִּיהָ תִּתְּרָא מְטוּרְנִיתָא אֶפּוּי נְהִירִין, אַמְרָה: סְבָא סְבָא, תִּתְּרָא מְהִי תַלְתַּת מְלִין אִית בָּךְ - אוּ דִשְׁתּוּי תַּמְרָא אֲתָ, אוּ דְמָלְוִי רְבִיבִית אֲתָ, אוּ דְמַגְדֵּל חֲזִירֵי אֲתָ. אָמַר לֵיהּ: תִּפִּיחַ רִוּחָא דֶּהֵיָא אִתְתַּא, דִּתְּרָא מְאֲלִין תַּלְתַּת מְלִין לִית בִּי. אֲלָא אוּלְפָנִי שְׁכִיחֵי לִי, דִּהְכִי כְּתִיב: "חִכְמַת אָדָם תַּאֲרִיחַ פְּנִיו". רַבִּי יוֹנָן אֶפּוּי נְהִירִין. אַמְרוּן תַּלְמִידִים לְרַבִּי יוֹנָן: מָא אַשְׁכַּח רַבִּי אָבָהוּ סִימָא. אַתָּא לְגַבִּיהָ, אָמַר לֵיהּ: מָא אֲוִרִיתָא תִּתְּרָא שְׂמַעְתָּ? אָמַר לֵיהּ: תּוֹסַפְתָּא עֲתִיקָא. קַרָּא עֲלֵיהּ "חִכְמַת אָדָם תַּאֲרִיחַ פְּנִיו".

אָמַר רַבִּי תַנְיִן: 'טוֹנָא דְאוּרִיתָא תְמוּתָא עֲתִיקָא דְמוֹרִיטָא דְצִיפוּרָא, אָמַר רַבִּי יוֹנָה: וְחַבְמֶנָא לָהּ, (דב"ש) דְבִית רַבִּי יִצְחָרְיָא הָנִיחַ מְכִלִּין בָּהּ דְבַשָּׁ. תַּנְיִן: תְּצִי שְׁמִינִית טֶבֶרְנִית

מסורת הש"ס
1. בבלי פסחים קמ"א (שבועות).
2. ראה תוספתא תרומות ד"ב, ע"ז ד"ב, ירושלמי תרומות ח"ג, נדרים ו"ב, ע"ז ג"ג, בבלי ע"ז ס"ב, שם ל"א. (שבועות) קדרי פ"ח. תנחומא נבוב חקת ט"ו. תנחומא ספרי"ב, פ"ד, פס"ו. לקיים קושי'ך התתעו ט"ו. ראה בבלי פסחים קמ"א.

גְרָסוֹת

תנאי מבושל - תוספתא
בתנאי: "מבושל מן הדא המוציא יין כדי מוציא כוס מהו לצאת בין מבושל מהו רבי יונה בני מבוש' דמי מבושל כמחבול יוצאין בין מבוש' ר' יונה לעמינה." "מבושל ר' יונה לעמינה דר' יונה כד הוה בכתיים: ר' יונה כדעתיה כד הוה שתי ארבע כסי דפסחא הוה חזיק וישיה עד עצרתא: יהודה ב' ב' אלא: כד הוה. אוריתא חזתא בכתיים: איריא חזא.
תני תני - הדין דין הא
(ב"ר ט"א) הגרמיא מוחק מילים אלו.

לשוז

מטוריטא
צורה ארמית של הטליתות matrona מבושל מן הדא המוציא יין כדי מוציא כוס מהו רבי יונה בני מבוש' דמי מבושל כמחבול יוצאין בין מבוש' ר' יונה לעמינה." "מבושל ר' יונה לעמינה דר' יונה כד הוה בכתיים: ר' יונה כדעתיה כד הוה שתי ארבע כסי דפסחא הוה חזיק וישיה עד עצרתא: יהודה ב' ב' אלא: כד הוה. אוריתא חזתא בכתיים: איריא חזא.
תני תני - הדין דין הא
(ב"ר ט"א) הגרמיא מוחק מילים אלו.

החיים

קונדיטין (קונדיטין)
מקור שמו ביחנות כוסטות (קונדיטין). קונדיטין הוא יין בעל חריפות שנוכל בושה על ידי תוספת מלח ודבש. יין זה נחשב לבעל חשיבות, ואף הפלגו חמים ואמרו שיאייא אפשר לעולם בלא קונדיטין" (מסכת סופרים פ"טו ה"ח). ובמדרש (ספרי"ב) כי - בחשד השלישי אין ממשלו דברי תורה לקונדיטין. בעל השביעות חזר לחתפתש בו לקידוש וליכוס ברכה, אף שאינו ראי לניסוח על גבי המזבח (כאמור יכי כל שאור וכל דבר לא תקטירו ממנו אשה לחיי"י ויקרא כי רק על יין חזרו ירואו לקדש שר על יין הראוי לניסוח ירושלמי אשת בית היא. פסחים פ"ח ה"א.)


ועוד שואלים: מהו לצאת ידי חובת ארבע כוסות בין של שביעית לאחר זמן הביעור? תני (שנה) רב אושעיא בבביתא: וצאין ידי חובת ארבע כוסות כליל הפסח בשתיית יין של שביעית. ועוד שואלים: מהו לצאת בקונדיטין שהוא יין מעורב בתבלין? ואמרו: מדתני (מנחם ששנה) בר קפרא בבביתא שקונדיטין דני כיון, הָדָא אַמְרָה [זאת אומרת] שיוצאין ידי חובת ארבע כוסות בין קונדיטין, שכן יין הוא. ועוד שואלים: מהו לצאת בין מזוגין (זוג), ולאו דרוקא רבין? ומשיבים: (מנחם ששנה) רב חיאיא בבביתא שארבעה כוסות יין שאמרו חכמים שחיב אדם בהם כליל הפסח וצאין בין כין חיין ובין מזוגין, וכמה יהיו מזוגין? בלבד שיהא בהן טעם ומראה יין, שהיה לא יראה כל כך חזק עד שלא יהיה בו טעם יין רגיל, והמזוג ישתמר בו טעם ומראית יין אף לאחר התוספת הים. וכיון שהוכר מראה היין הרצוי לאחר המזג, מביאים את מה שאמר ר' רימית: מצוה לצאת ידי חובת ארבע כוסות בין אדום, שנאמר בשבחו: "אל תרא יין כי יתאדם כי יתן בכוס עינו" (משלי כג, לא). וכיון ששנינו שיין קונדיטין כשר לארבע כוסות, מביאים עוד מה שאמרו [שוניו בבביתא]: יין מבושל היהו כמחבול. ושואלים: מהו לצאת ידי חובת ארבע כוסות בפסח מבושל? ומעירים: ר' יונה לטעמיה (לשעמו, לשיטתו), ש' יונה כד הוה שתי ארבע כסי דפסחא [כאשר היה שוחה את ארבע הכוסות של פסח], הוה חזיק וישא ע'ד חגא [היה חובש את ראבו במסכתת עד חג השבועות] להקל כמבא האשך שגרמה לו שתיית היין, ומכיון שכן, התייר את שתיית יין מבושל (שאינו חזק כל כך) לרובי כוסות, ומספרים: פסם ארבע שמייתיה דהא מטוריטא אפוי הנירין [דחתה אותו בבירה ומביא את שתי פניו מאוריט, סבא סבא (אשך)]. [אשך] דהא מהני תלת מלין אית בך [אשך משלוש דברים אלה יש בך]. או דשתיי חמרא את [או ששתיי יין אתה], או דמלוי ברביית את [או ששלוה ברביית אתה], וכיון שיש לך פרנסה ברווח פניך מאירות, או דמגדל חזירי את [שמגדל חזירים אתה], שהרווח בהם מרובה והשירה מועט. קילל אותה ואמר לה: חיפה רוחא דהיא איתתא [חיפה רוחה של אותה אישה, שלך]. דהא מאלין תלת מיליא לית בך [אשך אחד משלושה דברים אלה אין בך]. אלא למה פני מאירים מפני שאולפנת שכיח לי [תלמודי מצוי לי], ומתוך הלימוד אני נהנה ומאירים פני, הדכי כתיב [שכן אנוח]: "החמת אדם תאיר פניו" [קהלת ח, א]. ומספרים כעין זה: ר' אבהו אתי [בא] לטבריא [טבריה] לבית מדרשו של ר' יוחנן, חמוניה תלמידו [דראו אותו מדרשו] של ר' יוחנן אפוי הנירין [שפניו מאירים]. אמרון [אמר] התלמידים [לר' יוחנן]: אשכח [מצא] ר' אבהו סימא [מצא] ר' אבהו סימא [אשך]. וכן פני מאירים. אתא לגביה [בא] ר' אבהו לפני ר' יוחנן. אמר ליה [ב"ר] ר' יוחנן: מאי אוריתא דתתא שמעת [מה תורה זושה שמעת] שוריא משום כך פניך מאירים? אמר לר' יוחנן: את תשובתי, תוספתא עתיקא [שנה] שהייתה חידוש שבבלי. משמער ר' יוחנן את תשובתי, קרא עתיק [קרא ע"ז] מקרא זה: "חכמת אדם תאיר פניו" (שם). ר' אמר ר' תני: נח לאגא דאורייתא [הלגו שמן התורה] שויה לנפח מידת תמונתא עתיקא דמוריטא דציפורי [שמינית ישנה שהיו מדרשים בה את המוריטאים, ציר של דגים, בציפורין]. אמר ר' יונה: ואף שנשתנה כלי המידה והיום משתמישם בכלים אחרים חכמנא לה [אני מכיר אותה, את כלי המידה הזה], שכן כבלי כוה אנשי בית ר' ינאי הוה מכילין בה [היו מודדים בו] דבש. ובענין זה תני [שוניה בבביתא]: רביעית הלוג שווה לחצי מידת השמינית הטברנית (של טבריה)

וכיון שיש לך פרנסה ברווח פניך מאירות, או דמגדל חזירי את [שמגדל חזירים אתה], שהרווח בהם מרובה והשירה מועט. קילל אותה ואמר לה: חיפה רוחא דהיא איתתא [חיפה רוחה של אותה אישה, שלך]. דהא מאלין תלת מיליא לית בך [אשך אחד משלושה דברים אלה אין בך]. אלא למה פני מאירים מפני שאולפנת שכיח לי [תלמודי מצוי לי], ומתוך הלימוד אני נהנה ומאירים פני, הדכי כתיב [שכן אנוח]: "החמת אדם תאיר פניו" [קהלת ח, א]. ומספרים כעין זה: ר' אבהו אתי [בא] לטבריא [טבריה] לבית מדרשו של ר' יוחנן, חמוניה תלמידו [דראו אותו מדרשו] של ר' יוחנן אפוי הנירין [שפניו מאירים]. אמרון [אמר] התלמידים [לר' יוחנן]: אשכח [מצא] ר' אבהו סימא [מצא] ר' אבהו סימא [אשך]. וכן פני מאירים. אתא לגביה [בא] ר' אבהו לפני ר' יוחנן. אמר ליה [ב"ר] ר' יוחנן: מאי אוריתא דתתא שמעת [מה תורה זושה שמעת] שוריא משום כך פניך מאירים? אמר לר' יוחנן: את תשובתי, תוספתא עתיקא [שנה] שהייתה חידוש שבבלי. משמער ר' יוחנן את תשובתי, קרא עתיק [קרא ע"ז] מקרא זה: "חכמת אדם תאיר פניו" (שם). ר' אמר ר' תני: נח לאגא דאורייתא [הלגו שמן התורה] שויה לנפח מידת תמונתא עתיקא דמוריטא דציפורי [שמינית ישנה שהיו מדרשים בה את המוריטאים, ציר של דגים, בציפורין]. אמר ר' יונה: ואף שנשתנה כלי המידה והיום משתמישם בכלים אחרים חכמנא לה [אני מכיר אותה, את כלי המידה הזה], שכן כבלי כוה אנשי בית ר' ינאי הוה מכילין בה [היו מודדים בו] דבש. ובענין זה תני [שוניה בבביתא]: רביעית הלוג שווה לחצי מידת השמינית הטברנית (של טבריה)

ועוד שואלים: מהו לצאת ידי חובת ארבע כוסות בין של שביעית לאחר זמן הביעור? תני (שנה) רב אושעיא בבביתא: וצאין ידי חובת ארבע כוסות כליל הפסח בשתיית יין של שביעית. ועוד שואלים: מהו לצאת בקונדיטין שהוא יין מעורב בתבלין? ואמרו: מדתני (מנחם ששנה) בר קפרא בבביתא שקונדיטין דני כיון, הָדָא אַמְרָה [זאת אומרת] שיוצאין ידי חובת ארבע כוסות בין קונדיטין, שכן יין הוא. ועוד שואלים: מהו לצאת בין מזוגין (זוג), ולאו דרוקא רבין? ומשיבים: (מנחם ששנה) רב חיאיא בבביתא שארבעה כוסות יין שאמרו חכמים שחיב אדם בהם כליל הפסח וצאין בין כין חיין ובין מזוגין, וכמה יהיו מזוגין? בלבד שיהא בהן טעם ומראה יין, שהיה לא יראה כל כך חזק עד שלא יהיה בו טעם יין רגיל, והמזוג ישתמר בו טעם ומראית יין אף לאחר התוספת הים. וכיון שהוכר מראה היין הרצוי לאחר המזג, מביאים את מה שאמר ר' רימית: מצוה לצאת ידי חובת ארבע כוסות בין אדום, שנאמר בשבחו: "אל תרא יין כי יתאדם כי יתן בכוס עינו" (משלי כג, לא). וכיון ששנינו שיין קונדיטין כשר לארבע כוסות, מביאים עוד מה שאמרו [שוניו בבביתא]: יין מבושל היהו כמחבול. ושואלים: מהו לצאת ידי חובת ארבע כוסות בפסח מבושל? ומעירים: ר' יונה לטעמיה (לשעמו, לשיטתו), ש' יונה כד הוה שתי ארבע כסי דפסחא [כאשר היה שוחה את ארבע הכוסות של פסח], הוה חזיק וישא ע'ד חגא [היה חובש את ראבו במסכתת עד חג השבועות] להקל כמבא האשך שגרמה לו שתיית היין, ומכיון שכן, התייר את שתיית יין מבושל (שאינו חזק כל כך) לרובי כוסות, ומספרים: פסם ארבע שמייתיה דהא מטוריטא אפוי הנירין. אמרו תלמידים לרבי יוחנן: מאי אשכח רבי אבהו סימא. אתא לגביה, אמר ליה: מאי אורייתא תתרא שמעת? אמר ליה: תוספתא עתיקא. קרא עליה "חכמת אדם תאיר פניו". אמר רבי תנין: טונא דאורייתא תמונתא עתיקא דמוריטא דציפוריא, אמר רבי יונה: וחבמנא לה, (דב"ש) דבית רבי יצחריא הניח מקלין בה דבש. תני: תצי שמנית טברנית

תקלין הדתיין

מהו לצאת בין של שביעית - כיון דלא קרינן ביה "לכס" וקא סלקא דעתך דארבע כוסות בעינן ל'לכס' כמו מצה, וכי הכי דאין יוצאין בארבע כוסות, או לא. **בבביתא** - יין שיש בו בשמים. **מהו לצאת מזוגין** - מהו לצאת בקונדיטין? מדתני בר קפרא. קונדיטין פניין - הָדָא אַמְרָה: יוצאין בין קונדיטין. מהו לצאת בין מזוגין? מדתני רב תימא: 'אָרְבַּעָה כּוֹסוֹת שְׁאֵמְרוּ יוֹצֵאִין בְּהֵן בֵּין חַיִּין וּבֵין מְזוּגִין, וּבְלַבְדֵּי שִׁיְהָא בְּהֵן טַעַם וּמְרָאָה יִין. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: מְצוּהָ לְצַאֵת בֵּינָן אֲדוּם, שְׁנֶאָמַר: "אַל תֵּרָא יִין כִּי יְתַאָדָם כִּי יָתֵן בְּכּוֹס עֵינּוּ" וְגו'. תַּאֲנִי: מְבוּשֶׁל כְּמִתּוּבֶל. וְיָהוּ לְצַאֵת בֵּינָן מְבוּשֶׁל? אָמַר רַבִּי יוֹנָה: יוֹצֵאִין בֵּינָן מְבוּשֶׁל. רַבִּי יוֹנָה לְטַעֲמֵיהּ, דְרַבִּי יוֹנָה פֵּד הָנִיחַ שְׂתֵי אָרְבַּע פְּסִי דְפִסְתָּא הָנִיחַ חֲזִיק רִישָׁא עַד תַּגָּא. "חִמְיִתִּיהָ תִּתְּרָא מְטוּרְנִיתָא אֶפּוּי נְהִירִין, אַמְרָה: סְבָא סְבָא, תִּתְּרָא מְהִי תַלְתַּת מְלִין אִית בָּךְ - אוּ דִשְׁתּוּי תַּמְרָא אֲתָ, אוּ דְמָלְוִי רַבִּיבִית אֲתָ, אוּ דְמַגְדֵּל חֲזִירֵי אֲתָ. אָמַר לֵיהּ: תִּפִּיחַ רִוּחָא דֶּהֵיָא אִתְתַּא, דִּתְּרָא מְאֲלִין תַּלְתַּת מְלִין לִית בִּי. אֲלָא אוּלְפָנִי שְׁכִיחֵי לִי, דִּהְכִי כְּתִיב: "חִכְמַת אָדָם תַּאֲרִיחַ פְּנִיו". רַבִּי יוֹנָן אֶפּוּי נְהִירִין. אַמְרוּן תַּלְמִידִים לְרַבִּי יוֹנָן: מָא אַשְׁכַּח רַבִּי אָבָהוּ סִימָא. אַתָּא לְגַבִּיהָ, אָמַר לֵיהּ: מָא אֲוִרִיתָא תִּתְּרָא שְׂמַעְתָּ? אָמַר לֵיהּ: תּוֹסַפְתָּא עֲתִיקָא. קַרָּא עֲלֵיהּ "חִכְמַת אָדָם תַּאֲרִיחַ פְּנִיו".



שפע
למד את עמי
www.hashefa.co.il
כל הזכויות שמורות. להסדרת אישור שימוש בתכנים נא לפנות לדוא"ל info@hashefa.com